



#### מסורת הש"ס עם הוספות

**אָהֵל אֵהֵל רִיבָה**, אהלִים טוֹבֵא כתיבי צפרשת פרה לרצות אָף העשוי מאילוי: מפני קבר התהום. כל שם קצר התהום וטומאת התהום שצש"ס לשון ספק הוא כההום שאינו גלוי. מפני קצר התהום שכל העיר היו מסופקין שמה יש שם קצר ואין לו למת חלל טפה וטומאה שהיא רעוֹא צוקעת ועולה לרקיע<sup>(א)</sup> לכן היו צונין אותה ע"ג כיפין שאפי' יש שם קצר מתחת הרי חלל מפסיק: ומביאין נשים עוברות בו. משום ההיא דתנן (פרה פ"ג מ"ו) מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוציא מלֵצן של דדוקין שהיו אומרים צמעורצי השמש היתה נעשית וכיון דטבול יוס כשר צפרה עשו זה מעלות הרצה כדי שלא יזלזלו זה תקנו כל מעשה פרה צכלי גללים וכלי אצנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה<sup>(ב)</sup> והכהן השורפה הוקיקוהו לפרישת שצעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין צו כדאמרין צפ' קמא דיומא<sup>(ג)</sup> (דף ז. ב.) ואמר מר<sup>(ד)</sup> מוין עליו כל שצעה ותקנו שיהו תינוקות הללו ממלאין לו מים לקדש צהן מי חטאת ומשום מעלה תקנו שיהו טהורים מכל טומאה וצתוספתא<sup>(ה)</sup> שנינו עד שיהו צני שצעה וצני שמנה שנים מגדלין אותן ולא יותר שלא ראו קרי: **ומביאין שוורים**. כשהיו רועים לילך ולמלאות מים חיים מן השילוח: ובוסות שֵׁל אבן בידיהם. שכל מעשיה<sup>(ו)</sup> היו צכלי אצנים כדפרישית: ירדו לְתוך המים ומאָאום. קסצר האי תנא מילוי צעינן ולא שישלשל צצצל: מפני קבר התהום. שמה יש כאן טומאה: אאָא שוורים.

שכריסם רחצות ותינוקות יושצין עליהם וכריסן מפסיק שאין התינוקות מאהילין על הארץ ולקמן מפרש טעמא אמאי לא היו מצאיין דלתות אלמא אשמעינן רצי יהודה דשדרתן של שורים שהיא כעין גג וחלל של צהמה הוא האהל המפסיק ואע"ג דאינו עשוי צדי אדם: במאָא אגרוף. אהל שרצ צמלא אגרוף שהוא יותר מטפח מודה רצי יהודה שאע"פ שאינו עשוי צדי אדם חשוצ להיות אהל צדמלא אגרוף מנינו חשוצ למאור שאינו עשוי צדי אדם כדתנן צאהלות (פ"ג מ"א וכלים פ"ז מ"ב) וצמס' צבורות מייתנין לה צפרק על אלו מומין (דף לו: ב.) מאור שלא נעשה צדי אדם שיעורו להוציא את הטומאה לאויר צמלא אגרוף וזהו אגרופו של צן אצטיא וישנו גדול כראש כל<sup>(א)</sup> אדם וכי אר"י דאינו אהל היכא דאין עשוי צדי אדם צטפח קאמר: בשקיפין. סלעים הנופלים ומתפרקין צרות ויש חור גדול צמקוס עקירתן: נקיקי. ציקועין: והרי דלת דיש בה במה אגרופים. מן הקרקע עד הדלת וקא א"ר יהודה לא היו מצאים דלתות קא סלקא דעמיה משום דאין דרך אהל צצך וכל שכן שורים: בַּץ עיקר. (א) לא משום דאינו אהל אלא שלא תהא דעתו של תינוק גסה עליו פרייו"י צלע"ז שמתוך שאינו ירא ליפול והרי הוא צטוח כאילו הוא צעלייה רחצה ויוציא ראשו חוץ לדלת ומאהיל לפיכך מציאין שורים צלי דלתות ומתוך שהוא ירא ליפול אינו מוציא ראשו להלן מן רחצ השור: צקצר

עצדינן למ"ד אהל זרוק לא שמיה אהל דאפי' שדיה תיצה ומגדל לא חייצי: **והתינוקות** יושביין. צתוספתא דפרה [פ"ב] קתני דהכל שוין שהתינוקות צריכין טבילה כלומר הכל שוין צין ר' עקיבא צין ר' יוסי הגלילי שנחלקו לענין הואה דתנן צמסכת פרה פ"ג [מ"ד] צריכין היו התינוקות להזות דצרי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר לא היו צריכין להזות: **יִרְדוּ** לְתוך המים ומאָאום. קסצר האז תנא מילוי ידיס צעינן ולא שישלשל צצצל כך פירש צקונטרס ותימה גדולה פירש דצכולו סתמי מוכחי צמסכת פרה (פ"ז משנה ו.) שהיו מוליכין חצל כדי למלאות ואפילו נתמלא הכלי מאליו משמע דכשר צמילוי דתנן צמס' פרה פ"ה (מ"ו) השוקת שצסלע אין ממלאין צה<sup>(א)</sup> היתה כלי וחצרה צסיד ממלאין עוד תניא צתוספתא דפרה<sup>(ב)</sup> אמרו לפני רצי עקיבא משום רצי ישמעאל כוסות של אצן היו תלויין צקרני שורים כיון ששחו שורים לשמות נתמלאו הכוסות אמר להם אל תתנו מקוס ללדוקים<sup>(ג)</sup> לרדות (אחריו<sup>(ד)</sup>) ונראה לפרש דצהכי פליגי רצי יוסי ורצנן דרצנן צצרי משום ההוא פורתא לא חיישינן לקצר התהום ורצי יוסי חייש: **תָּנִיא** גמי הכי. משמע לכאורה שהיא צרייתא והיא משנה שלימה צמסכת אהלֹות (פ"ג מ"ו) סיפא דההיא דלעיל דהכי תנן תסם רצי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי צדי אדם אינו אהל ומודה צשקיפים וסלעים<sup>(א)</sup>: **וְהָרִי** דלת דיש לא במה אגרופין. תימה היכי סלקא דעמא דמקשה שלא יועילו דלתות והלא צדי אדם הוא דמדעת הונחו לשם אהל ועוד מאזיה טעם יש לשורים להועיל יותר מן הדלתות וצקונטרס פירש קא סלקא דעמיה משום דאין דרך אהל צצך וכל שכן שורים ולפי זה תיקשי ליה היא גופא וי"ל דקא סלקא דעמיה דצעלי חיים חשיצי להציל טפי מדלתות ליחשצ אהל אף על פי שאין דרך אהל צצך ולא שיצך טעם זה אלא צצצר התלוי צצצרה ולא למאי דילפינן ממשכן: **שדעתו** שֵׁל תינוק גסה עָזִי. קסצר<sup>(ב)</sup> רצי יהודה אהל דמשמע הא לא מפני שדעתו גסה היו מציאין דלתות:

## הישן תחת המטה

## פרק שני

## סוכה

## כא.

**יְלִיף** אהֵל אֵהֵל ממשכן. וא"ת אי ממשכן יליף אפילו עשוי צדי אדם נמי לא יציא את הטומאה אלא פשתן כדאשכתן פרק צמה מדליקין (שבת דף כז: ושם) דתנן כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלִים אלא פשתן ויליף צגמרא אהל אהל ממשכן וי"ל דכל

המאהילים דמטמאים ילפינן צספרי צפרשה פרה<sup>(א)</sup> צקל וחומר ממאורע דתניא מנין לעשות שאר המאהילים כאהל המת<sup>(ב)</sup> אמרת מה מאורע הקל עשה צו כל המאהילים כאהל מת החומר לא כל שכן דלגצי מאורע כתיב מושצו ודרשינן צתורת כהנים<sup>(ג)</sup> מושצו טמא מכאן אמרו הטמא יושצ תחת האילן וטהור עוצר טמא וא"ת אס כן כי לא עציד נמי צדי אדם נילף צקל וחומר ממאורע וכי תימא אס כן ג"ש מאי אהניא הא אינטריכא ליה דררשה דפרק צמה מדליקין דכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלִים ויש לומר דמושצו לא משמע לא ריציז ולא מיעוט לענין שאינו עשוי צדי אדם ולרצי יהודה דמעטיה רחמנא גצי מת ילפינן מאורע הקל צקל וחומר ממת דלא מטמא ולרצנן לא מחלק<sup>(ד)</sup> לא הכא ולא הכא ואף על גב דסחס סיפרא רצי יהודה<sup>(ה)</sup> אחיא שפיר ההיא דאילן כרצי יהודה דאמר צשמעתין מודה היה רצי יהודה כמלא אגרוף וא"ת וכיון דשאר המאהילים ילפינן צמת ק"ו ממאורע אס כן נימא דיו ולא מטמא<sup>(ו)</sup> עוצרים כמו קוצרי המת שהיו עוצרים צאכסדרה<sup>(ז)</sup> ויש שם כלִים דמאורע עוצר אינו מטמא צאהל כדתניא צתורת כהנים<sup>(ח)</sup> וכדתנן צמסכת נגעים פ' י"ג (מ"ו) ומייתי לה פ"ק דקדושין (ג:):

ויש לומר דק"ו זה אינו אלא גלויי מילתא צעלמא הוא דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר המאהילים:

**ומביאין** נשים עוברות ויוֹדֹות. אע"פ שהיו התינוקות טומאים צנדה ויולדות לא היו חוששין אלא לשומרן מטומאת מת דצעיא הזאה ומטומאה היוצא מגופו כגון צעל קרי כדתניא צתוספתא<sup>(א)</sup> שהיו מגדלין אותן עד שיהו צני שצע שנים או שמנה ולא יותר שלא יראו קרי וקאָת תימה מה מועיל מילוי זה שהיו ממלאין צתינוקות סוף סוף צעינן איש צשעת קידוש שותנין האפר צמים או צשעת הזאה לרצי יהודה או לרצנן כדמוכח פרק טרף צקלפי (יומא דף מג: ב.) ויש לומר דמה שהיה יכול לתקן מתקנין משום מעלה דכולה מילתא מעלה צעלמא כדאיתא צריש (יומא<sup>(א)</sup>) (דף ג:): **ועל** גביהן דלתות. מאן דאמר צגיטין (דף ח: ב.) וצגזיר פרק כהן גדול (דף נה.) וצפ' צכל מערצין (עירובין דף ל: ב.) וצפרק צתרא דחגיגה (דף כה.) דאהל זרוק לא שמיה אהל לחוץ צפני הטומאה <sup>(ב)</sup> מצי למימר דסצר לה כרצי יהודה דאמר צשמעתין לא היו מציאין דלתות אלא שורים שכריסותיהן רחצות ואע"פ שגס הס אהל זרוק מ"מ צדידהו גלי רחמנא דחשיצי אהל כדדרשינן<sup>(ג)</sup> מדכתיב (איוב י) וצעצמות וגידים תסוככני ומייהו לרצי אלעזר דלקמן ודאי קשה דמפרש טעמא דשוורים משום דמגינים על הרועה שלהם וקושיא דמטה משני משום דהויא אהל עראי ולהאי טעמא קשה היכי **והתינוקות** יושביין. צתוספתא דפרה [פ"ב] קתני

דאמר ממקומו היה משלשש וממאָא. ע' עירובין דף עט ע"א צתוס' ד"ה הרי הוא וכו':

##### עין משפט

##### גר מצוה

ג א מ"י פ"צ מהלכות פרה הלכה ז סמג עשין לז:

##### רבינו חננאל

ובסלעין מ"ט דרבי יהודה יליף אהל אהל כתיב הכא אדם כי ימות באהל וכתוב התם ויפרשו את האהלה על המשכן מה להלן בידי אדם הכא נמי בעינן אהל העשוי בידי אדם. איני ודחננן במס' פרה פ"ג הצירות היו בירושלים נטירות ע"ג סלע ותחתיהן חלול מפני קבר התהום כו'. פי' שאם יש שם קבר תחתיו נעשה חלל זה אהל ואין טומאה בוקעת ועולה למעלה מן האהל לפיכך [היו] התינוקות מתגדלים באותן חצירות וכן כשהיו מוליכין אלו התינוקות מן החצירות ההן להר הבית היו מרכיבין אותן ע"ג שורים וע"ג השורים דלתות והתינוקות יושבין מלמעלה שאם יש שם קבר הדלתות נעשית אהל והן מפסיקין בין הטומא' לתינוקות. ותניא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתו' אלא שוורי' והא שוורים שאינו עשוי בידי אדם [ותרי אהלן]. ומשני ר' אלעזר כי בעי ר' יהודה (א) אהל בידי אדם ב' טפחים ומודה ר' יהודה במלוא אגרוף. שהוא יותר מטפח כדכתיב באבן או באגרוף שאע"פ שאינו בידי אדם אהל הוא מדקתני [ומודה] ר' יהודה בשקיפין ובנקיקי הסלעים. ודאי דקתני לא היו מביאין דלתות אלא שורים אביי אמר הכי קתני לא הוצרכו להביא דלתות דיי להם בשוורים רבא אמר חייש ר' יהודה הואיל ודעת התינוקות גסה ששא יוציא כו' לפיכך אמר

##### חשק שלמה על ר"ח

א) צ"ל אהל צדי אדם צטפח ומודה ר"י.

##### תורה אור השלם

א) זאת התורה אָדָם פי' יָמוֹת בָּאֵהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֵהֶל יִטְמֵא שְׂבַעַת יָמִים: [בבבמר ימ' יד]

ב) וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת מִכְסֵּה הָאֹהֶל עָלָיו מִלִּמְעַלָּה פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: [שמות מ, יח]

##### גליון הש"ס

[מנח"י גמרא רבי יוסי אומר ממקומו היה משלשש וממאָא. ע' עירובין דף עט ע"א צתוס' ד"ה הרי הוא וכו':]

##### לעזי רש"י

פריוו"י. פירוש רגיל צו ומכירו (עין רש"י עירובין דף מז ע"א ד"ה גס צה.)

ממשכן. דלא הוה ציה שום יוצא מן העץ אלא פשתן כדכתיב עשר יריעות שם משור [שבת כח.]. ומגדלות שם בניהם. לפרה דמשום דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הדדוקים עשו צה שאר מעלות הרצה שאין אחיו הכהנים נוגעין צו כל שצעת ימי פרישתו והיו אלו תינוקות ממלאין מי חטאת ומוין עליו. ועאָ גביהן דלתות. להפסיק צין התינוקות לקרקע שלא יאהילו על קצר התהום צנלחם למלאות מים חיים לקידוש מן השילות וכו'. ובוסות שֵׁל אבן. שכל מעשה פרה צכלי גללים צכלי אצנים שאין מקבלים טומאה כדאמר טעמא צשמעתא קמייתא דסדר יומא (דף ז. ב.) [ובחים קיג].

##### הגהות וציונים

א) במשנה פרה פ"ג מ"ב ליתא ימפני קבר התהום" ועיין במלאכת שלמה שם שכתב בדעת התוס' כאן ד"ה ירדו דלא גרסו לה: צ) צ"ל שם [והוא שם ביומא ד ע"א] (בארות המים): ג) במשנה שלפנינו ובגמ' בכורות הגי' כראש גדול שֵׁל אדם. וכ"ה בהגהות מהרש"ם: ד) בספרי ליתא תיבת "המת" וצ"ל המאהילים **כאהל אמרת** וכו' או שצ"ל כאהל **במת** אמרת וכו' (דבש תמר): ה) צ"ל מחלקין (בארות המים): ו) צ"ל **יטמא** (באה"מ): ז) [צ"ל פרק בתרא דובחים דף קיג ע"א] (גליון): ח) צ"ל בה [ובוין]: ט) צ"ל לַמִּינִים (דפר"י): י) [צ"ל **אחריכם**] (גליון): כ) [גם הר"ש הניח דבר זה בתימה וצי' ישוב ע"ז בתייש ספ"ג דאהלות בשם מהר"ם] (גליון):